Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

13. februar 2025 *

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde på det civil- og handelsretlige område – retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område – forordning (EU) nr. 1215/2012 – specielle kompetenceregler – artikel 8, nr. 1) – flere sagsøgte – krav, der er »så snævert forbundne«, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig – artikel 102 TEUF – begrebet »virksomhed« – moderselskab og datterselskab – overtrædelse begået af datterselskabet – formodning for, at moderselskabet har bestemmende indflydelse – solidarisk ansvar – en national konkurrencemyndigheds afgørelse – sager, i hvilke der påstås erstatning«

I sag C-393/23,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) ved afgørelse af 23. juni 2023, indgået til Domstolen den 28. juni 2023, i sagen

Athenian Brewery SA,

Heineken NV

mod

Macedonian Thrace Brewery SA,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden for Fjerde Afdeling, I. Jarukaitis, som fungerende afdelingsformand for Femte Afdeling, og dommerne D. Gratsias (refererende dommer) og E. Regan,

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: fuldmægtig A. Lamote,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 6. juni 2024,

* Processprog: nederlandsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

– Athenian Brewery SA og Heineken NV ved advocaten R. Dufour og E. Pijnacker Hordijk,

– Macedonian Thrace Brewery SA ved avocat A.J.M.J. de Moncuit de Boiscuillé og advocaten J.W. Fanoy, P.A. Fruytier, T.S. Hoyer og M.H.J. van Maanen,

– Europa-Kommissionen ved S. Noë og W. Wils, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 26. september 2024,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 8, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Athenian Brewery SA (herefter »AB«) og Heineken NV og på den anden side Macedonian Thrace Brewery SA (herefter »MTB«) vedrørende et søgsmål med påstand om, at AB og Heineken pålægges solidarisk ansvar og hæftelse for den skade, som MTB har lidt som følge af en overtrædelse af artikel 102 TEUF og artikel 2 i Nomos 3959/2011 Prostasia tou eleutherou antagonismou (lov nr. 3959 om konkurrencebeskyttelse) af 20. april 2011 (FEK A' 93) begået af AB.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 1/2003

3 Artikel 5 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [...] artikel [101 TEUF] og [102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1) med overskriften »De nationale konkurrencemyndigheders kompetence« fastsætter i første punktum:

»Medlemsstaternes konkurrencemyndigheder er beføjede til at anvende [...] artikel [101 TEUF] og [102 TEUF] i konkrete sager. [...]«

4 Denne forordnings artikel 16 med overskriften »Ensartet anvendelse af Fællesskabets konkurrenceret« bestemmer i stk. 1:

»Når de nationale domstole i henhold til [...] artikel [101 TEUF] eller [102 TEUF] træffer afgørelse om aftaler, vedtagelser eller praksis, som allerede er genstand for en kommissionsbeslutning, kan de ikke træffe afgørelser, der er i strid med den beslutning, som [Europa-]Kommissionen har truffet. De skal ligeledes undgå at træffe afgørelser, som vil være i strid med en beslutning, som Kommissionen har til hensigt at træffe i en procedure, som den har indledt. Med henblik herpå kan de nationale domstole vurdere, om det er nødvendigt at udsætte sagen. Disse forpligtelser berører ikke rettighederne og forpligtelserne efter [...] artikel [267 TEUF].«

5 I henhold til forordningens artikel 23, stk. 2, litra a), kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt overtræder artikel 101 TEUF eller 102 TEUF.

Forordning nr. 1215/2012

6 Følgende fremgår af 15., 16. og 21. betragtning til forordning nr. 1215/2012:

»(15) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium. Dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af tvistens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.

(16) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. Kriteriet nær tilknytning bør tjene til at skabe retssikkerhed og undgå muligheden for, at sagsøgte indstævnes for en ret i en medlemsstat, som vedkommende ikke med rimelighed kunne forudse. […]

[…]

(21) Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i forskellige medlemsstater. Der bør være en klar, effektiv mekanisme til at afgøre tilfælde af litis pendens og indbyrdes sammenhængende krav og til at afhjælpe problemer som følge af forskellene mellem de enkelte medlemsstaters lovgivning med hensyn til, på hvilket tidspunkt en sag anses for anlagt. Med henblik på anvendelsen af denne forordning bør dette tidspunkt defineres selvstændigt.«

7 Denne forordnings artikel 4, stk. 1, der henhører under forordningens kapitel II, afdeling 1, som har overskriften »Almindelige bestemmelser«, har følgende ordlyd:

»Med forbehold af denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

8 Forordningens artikel 5, stk. 1, som henhører under samme afdeling, fastsætter:

»Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i dette kapitels afdeling 2-7.«

9 Samme forordnings artikel 8, nr. 1), der henhører under forordningens kapitel II, afdeling 2, som har overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan endvidere sagsøges:

1) såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl, forudsat at kravene er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige retsafgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig

[...]«

Direktiv 2014/104/EU

10 Artikel 9 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/104/EU af 26. november 2014 om visse regler for søgsmål i henhold til national ret angående erstatning for overtrædelser af bestemmelser i medlemsstaternes og Den Europæiske Unions konkurrenceret (EUT 2014, L 349, s. 1) med overskriften »Retsvirkninger af nationale afgørelser« bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at når en national konkurrencemyndighed eller appelret har truffet en endelig afgørelse om overtrædelse af konkurrenceretten, anses den for at være uomtvistelig med henblik på et erstatningssøgsmål, der er indbragt for deres nationale retter i henhold til artikel 101 eller 102 i TEUF eller i henhold til national konkurrenceret.

2. Medlemsstaterne sikrer, at en endelig afgørelse som omhandlet i stk. 1, der træffes i en anden medlemsstat, efter national ret, kan forelægges for deres nationale retter, i det mindste som prima facie-bevis for, at der er sket en overtrædelse af konkurrenceretten, og, hvis det er relevant, kan vurderes sammen med andre beviser, som parterne fremlægger.

3. Denne artikel berører ikke nationale retters rettigheder og forpligtelser i henhold til artikel 267 i TEUF.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

11 AB og MTB er bryggerier med hjemsted i Grækenland, der udøver virksomhed på det græske ølmarked. AB er en del af Heineken-koncernen, hvis moderselskab, Heineken, har hjemsted i Amsterdam (Nederlandene). Heineken fastlægger Heineken-koncernens strategi og målsætninger. Selskabet udøver imidlertid ikke selv operativ virksomhed i Grækenland. I perioden fra september 1998 til den 14. september 2014 ejede Heineken indirekte ca. 98,8% af aktiekapitalen i AB.

12 Ved afgørelse af 19. september 2014 fastslog Epitropi Antagonismou (konkurrencemyndighed, Grækenland), at AB havde misbrugt sin dominerende stilling på det græske ølmarked i den periode, der er nævnt i den foregående præmis, og kvalificerede dette som en samlet og vedvarende overtrædelse af artikel 102 TEUF og artikel 2 i lov nr. 3959 om konkurrencebeskyttelse. Selv om MTB havde anmodet konkurrencemyndigheden om at inddrage Heineken i undersøgelsen, fandt denne myndighed i afgørelsen bl.a., at det ikke var påvist, at Heineken havde deltaget direkte i de konstaterede overtrædelser, og at der heller ikke forelå særlige omstændigheder, som gav anledning til at formode, at Heineken havde udøvet en

bestemmende indflydelse på AB. Konkurrencemyndigheden udtalte sig ikke om den afkræftelige formodning, som er anerkendt i Domstolens praksis, om, at i det konkrete tilfælde, hvor moderselskabet direkte eller indirekte ejer hele eller næsten hele kapitalen i det datterselskab, som har overtrådt konkurrencereglerne, udøver dette moderselskab faktisk en bestemmende indflydelse på datterselskabets adfærd og kan holdes ansvarlig for overtrædelsen på samme grundlag som datterselskabet (herefter »formodningen om moderselskabets bestemmende indflydelse og ansvar«).

13 MTB nedlagde for rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam, Nederlandene) påstand om, at det blev fastslået, at AB og Heineken hæftede solidarisk for den overtrædelse, der er nævnt i den foregående præmis, og følgelig at de solidarisk tilpligtedes at betale fuld erstatning for det tab, som MTB havde lidt som følge af denne overtrædelse. Heroverfor fremsatte AB og Heineken bl.a. krav om, at rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) erklærede sig inkompetent til at pådømme søgsmålet rettet mod AB. Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) fandt, at den havde kompetence til at påkende kravene mod Heineken i medfør af artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, for så vidt som sidstnævntes hjemsted er beliggende i Amsterdam. Den gav derimod medhold i påstanden om manglende kompetence fremsat af AB og Heineken og erklærede ikke at have kompetence i forhold til AB, idet der ikke var tale om »så snævert forbundne« krav som omhandlet i artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012, mellem sagen rejst mod Heineken og sagen rejst mod AB, at det var ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige retsafgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.

14 I appelsagen ophævede Gerechtshof Amsterdam (appeldomstolen i Amsterdam, Nederlandene) afgørelsen fra rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam), gav ikke AB og Heineken medhold i deres accessoriske krav og hjemviste sagen til denne retsinstans med henblik på fornyet prøvelse og en realitetsafgørelse. Appelinstansen fandt i det væsentlige, at disse selskaber befandt sig i samme faktiske situation, og at det ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne udelukkes, at de udgjorde én og samme virksomhed.

15 AB og Heineken har iværksat kassationsappel ved Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol), som er den forelæggende ret.

16 Denne ret har anført, at den sag, der er indbragt for den, adskiller sig fra den, der var omhandlet i dom af 21. maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), hvori Domstolen navnlig fastslog, at krav mod virksomheder, der har deltaget på forskellig måde geografisk og tidsmæssigt i en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af EU-rettens kartelforbud, og som er fastslået i en kommissionsafgørelse, var »så snævert forbundne«, at det var ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig. I den foreliggende sag blev overtrædelsen af konkurrencereglerne imidlertid ikke fastslået i en afgørelse fra Kommissionen, men fra en national konkurrencemyndighed, dvs. konkurrencemyndigheden. Det er endvidere ubestridt, at Heineken ikke selv har foretaget transaktioner på det græske ølmarked, og at kravet over for dette selskab fremsat af MTB udelukkede var baseret på den bestemmende indflydelse, som det udøvede på AB's adfærd. I et tilfælde, hvor – som i den foreliggende sag – sagsøgte bestrider at have udøvet en sådan indflydelse på en måde, der må anses for begrundet, opstår spørgsmålet, om det, i overensstemmelse med det kriterium, der blev opstillet af Domstolen i dom af 28. januar 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), og af 16. juni 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449), er muligt at basere sig på formodningen om moderselskabets

bestemmende indflydelse og ansvar, i hvilket tilfælde den ret, for hvilken sagen er indbragt, skal anerkende sin kompetence til at træffe afgørelse i sagen, medmindre det pågældende moderselskab ikke uden en omfattende bevisførelse kan afkræfte denne formodning.

17 På denne baggrund har Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»1) Skal retten i den retskreds, hvor moderselskabet har hjemsted, i et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede ved vurderingen af sin kompetence som omhandlet i [...] artikel 8, nr. 1), [i forordning nr. 1215/2012] med hensyn til datterselskabet, som har hjemsted i en anden medlemsstat, for så vidt angår det i denne bestemmelse fastsatte krav om en snæver forbindelse lægge den i den materielle konkurrenceret anerkendte formodning for, at moderselskabet har bestemmende indflydelse på datterselskabets økonomiske aktivitet, til grund?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, hvordan skal det kriterium, der er fastsat i [dom af 28. januar 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), og af 16. juni 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449)], da konkretiseres? Er det i dette tilfælde, hvor det bestrides, at moderselskabet har bestemmende indflydelse på datterselskabets økonomiske aktivitet, tilstrækkeligt til, at det kan lægges til grund, at retten har kompetence med hensyn til datterselskabet som omhandlet i [...] artikel 8, nr. 1), [i forordning nr. 1215/2012], at det ikke på forhånd kan anses for udelukket, at der forelå en sådan bestemmende indflydelse?«

Om de præjudicielle spørgsmål

18 Med spørgsmålene, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 i tilfælde, hvor der er anlagt søgsmål med påstand om, at et moderselskab og dets datterselskab solidarisk skal tilpligtes at betale erstatning for den skade, der er lidt, som følge af at dette datterselskab har begået en overtrædelse af konkurrencereglerne, skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for, at retten i den retskreds, hvor moderselskabet har hjemsted, og for hvilken dette søgsmål er anlagt, med henblik på at fastslå sin internationale kompetence udelukkende baserer sig på formodningen om, at når et moderselskab direkte eller indirekte ejer hele eller næsten hele kapitalen i et datterselskab, der har begået en overtrædelse af konkurrenceregler, udøver det en bestemmende indflydelse på dette datterselskab.

19 Artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 bestemmer, at en person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges, såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl, forudsat at kravene er »så snævert forbundne«, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige retsafgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.

20 Formålet med kompetencereglen i artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 modsvarer ifølge 16. og 21. betragtning til forordningen ønsket om at fremme god retspleje, at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og at undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i forskellige medlemsstater (dom af 7.9.2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

21 Denne specielle kompetenceregel, som afviger fra princippet i artikel 4 i forordning nr. 1215/2012, hvorefter det er retterne i den stat, hvor sagsøgte har sin bopæl, der har kompetence, skal fortolkes strengt og kan ikke føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som forordningen udtrykkeligt har for øje (dom af 7.9.2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

22 Det følger heraf, at i forhold til anvendelsen af artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 skal det efterprøves, om der foreligger en sådan indbyrdes sammenhæng mellem de forskellige påstande, som én og samme sagsøger gør gældende mod forskellige sagsøgte, at det er ønskeligt at påkende dem samtidig for at undgå, at der træffes uforenelige afgørelser i tilfælde af, at sagerne påkendes hver for sig. For at afgørelser i denne forbindelse kan anses for uforenelige, er det ikke tilstrækkeligt, at der forekommer en divergens for så vidt angår løsningen af tvisten, men at en sådan divergens ydermere foreligger i forhold til samme retlige og faktiske situation (dom af 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis).

23 Domstolen har imidlertid fastslået, at reglen i artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 ikke kan fortolkes således, at den kan gøre det muligt for en sagsøger at anlægge sag mod flere sagsøgte alene med det formål at unddrage en af disse sagsøgte værnetinget i vedkommendes bopælsstat og dermed omgå kompetencereglen i denne bestemmelse ved kunstigt at skabe eller opretholde betingelserne for anvendelse af den nævnte bestemmelse (dom af 7.9.2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

24 Domstolen har ligeledes fastslået, at den situation, hvor en sagsøger anses for at have anlagt sag mod flere sagsøgte med det ene formål at unddrage den ene af dem værnetinget i vedkommendes bopælsstat, ikke foreligger, når der er en snæver forbindelse mellem påstandene mod hver af de sagsøgte på tidspunktet for sagsanlægget, dvs. når det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at søgsmålene blev påkendt hver for sig (jf. analogt dom af 11.10.2007, Freeport, C-98/06, EU:C:2007:5952, præmis 54, af 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 28, og af 7.9.2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis). Domstolen har heraf udledt, at den retsinstans, for hvilken sagen er indbragt, i tilfælde af søgsmål, der på tidspunktet for deres anlæggelse er konnekse, jf. artikel 6, nr. 1), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1), som svarer til artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012, alene kan fastslå et eventuelt misbrug af kompetencereglen i denne bestemmelse, hvis der er indicier, der gør det muligt at fastslå, at sagsøgeren kunstigt har skabt eller søgt at opretholde betingelserne for anvendelse af denne bestemmelse (jf. analogt dom af 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 29).

25 Det tilkommer derfor den forelæggende ret at bedømme, hvorvidt den samme retlige og faktiske situation består, under hensyntagen til alle forhold, der er relevante for den sag, der er indbragt for den, for så vidt angår krav rettet mod de forskellige sagsøgte, og at sikre, at søgsmålet, der er rettet mod den ene medsagsøgte, hvis bopæl begrunder, at den ret, ved hvilken sagen er anlagt, har kompetence, ikke har til formål kunstigt at opfylde betingelserne for anvendelse af artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 (jf. i denne retning dom af 7.9.2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, præmis 42 og 45). Domstolen kan ikke desto mindre forsyne den forelæggende ret med de EU-retlige fortolkningselementer, der er nødvendige med henblik på denne bedømmelse.

26 I denne sammenhæng skal det bemærkes, at Domstolen har fastslået, at betingelsen om, at der skal foreligge den samme retlige og faktiske situation, skal anses for at være opfyldt, når flere virksomheder, der har deltaget i en samlet og vedvarende overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, som er fastslået i en kommissionsafgørelse, som sagsøgte er omfattet af søgsmål baseret på deres deltagelse i denne overtrædelse, og dette på trods af, at det er på forskellig måde geografisk og tidsmæssigt, at de sagsøgte i hovedsagen har deltaget i gennemførelsen af det pågældende kartel (jf. i denne retning dom af 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 21).

27 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 40 i forslaget til afgørelse, gør samme konstatering sig ligeledes gældende i det tilfælde, hvor søgsmålet er baseret på et selskabs deltagelse i en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne og indledt over for dette selskab og over for dets moderselskab, og hvor det gøres gældende, at de samlet udgjorde én og samme virksomhed.

28 Det følger således af fast retspraksis, at EU-konkurrenceretten vedrører virksomheders aktiviteter, således at det – idet ansvaret for en skade, der følger af overtrædelser af EU's konkurrenceregler, er personligt – påhviler den virksomhed, der har overtrådt disse regler, at stå til regnskab for den skade, som er forvoldt ved overtrædelsen (dom af 14.3.2019, Skanska Industrial Solutions m.fl., C-724/17, EU:C:2019:204, præmis 30 og 31 og den deri nævnte retspraksis).

29 Når det er godtgjort, at et moderselskab og dets datterselskab er en del af samme økonomiske enhed, og de derfor udgør én virksomhed som omhandlet i EU-konkurrencereglerne, er det således selve det forhold, at der foreligger denne økonomiske enhed, som har begået overtrædelsen, som afgør ansvaret for begge selskaber, der udgør virksomheden, for virksomhedens konkurrencebegrænsende adfærd. I denne henseende fører begrebet »virksomhed« og herigennem begrebet »økonomisk enhed« ipso jure til et solidarisk ansvar mellem de enheder, der udgør den økonomiske enhed på det tidspunkt, hvor overtrædelsen begås (jf. i denne retning dom af 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, præmis 43 og 44).

30 Den omstændighed, at moderselskabets og dets datterselskabs solidariske ansvar, således som det er tilfældet i den foreliggende sag, for overtrædelse af EU-konkurrencereglerne ikke er blevet fastslået i en endelig afgørelse fra Kommissionen, er i denne henseende ikke til hinder for anvendelsen af artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 på sådanne påstande.

31 Tværtimod, og således som generaladvokaten har anført i punkt 56 i forslaget til afgørelse, er det netop kun i et sådant tilfælde, at der består en risiko for, at der afsiges indbyrdes uforenelige retsafgørelser i samme faktiske og retlige situation. Som det fremgår af 21. betragtning til forordning nr. 1215/2012, tager bestemmelsen i denne forordnings artikel 8, nr. 1), netop sigte på at undgå en sådan risiko.

32 Endelige afgørelser fra Kommissionen, der fastslår en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, er således i henhold til artikel 16, stk. 1, i forordning nr. 1/2003 bindende for enhver ret i en medlemsstat, der træffer afgørelse om samme overtrædelse. Selv om medlemsstaterne i henhold til artikel 9, stk. 1, i direktiv 2014/104 skal sikre, at deres nationale retter alene er bundet af endelige afgørelser fra deres egne konkurrencemyndigheder, der træffer afgørelse om en sådan overtrædelse, fastsættes der i stk. 2 i denne artikel 9 med hensyn til tilsvarende afgørelser truffet af en konkurrencemyndighed i en anden medlemsstat derimod alene en forpligtelse til for medlemsstaterne at sikre, at sådanne afgørelser kan forelægges for deres nationale retter som prima facie-bevis for, at der er sket en overtrædelse.

33 Denne fortolkning af artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012, hvorefter denne bestemmelse også finder anvendelse i tilfældet med søgsmål anlagt både over for et moderselskab og over for dets datterselskab, med hvilket førstnævnte selskab udgør en økonomisk enhed, og baseret på sidstnævntes deltagelse i en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, er i overensstemmelse med formålene om forudsigelighed af kompetencereglerne og med retssikkerhedsprincippet, der er nævnt i 15. og 16. betragtning til denne forordning.

34 Ifølge Domstolens praksis kræver retssikkerhedsprincippet bl.a., at de specielle kompetenceregler fortolkes således, at en normalt velunderrettet person med rimelighed kan forudse, ved hvilken ret ud over retten i den stat, hvor vedkommende har bopæl, den pågældende kan blive sagsøgt (dom af 13.7.2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, præmis 25).

35 Dette er tilfældet for et moderselskab og dets datterselskab, som har hjemsted i en anden medlemsstat. Henset til betragtningerne i nærværende doms præmis 28 og 29 kan hver af disse to selskaber med rimelighed forudse, at i tilfælde af overtrædelse af EU-konkurrencereglerne begået af et af dem kan det sagsøges ved retterne i den medlemsstat, på hvis område det andet selskab har hjemsted for at imødegå søgsmål baseret på denne overtrædelse.

36 I den foreliggende sag har den forelæggende ret nærmere bestemt rejst spørgsmål om konsekvenserne for den eventuelle anvendelse af artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 af på den ene side den omstændighed, at en sagsøger til støtte for sit søgsmål mod et selskab, der har deltaget i en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, og mod et selskab, der ejer hele eller næsten hele kapitalen i førstnævnte selskab, har påberåbt sig formodningen om moderselskabets bestemmende indflydelse og ansvar, og på den anden side, at det sidstnævnte selskab bestrider at have udøvet en bestemmende indflydelse på sit datterselskab og med dette at have udgjort en økonomisk enhed.

37 I denne henseende bemærkes for det første, at det følger af fast retspraksis, at der i det konkrete tilfælde, hvor et moderselskab ejer hele eller næsten hele kapitalen i sit datterselskab, som har begået en overtrædelse af konkurrencereglerne, består en afkræftelig formodning, nemlig formodningen om moderselskabets bestemmende indflydelse og ansvar, for, at det nævnte moderselskab faktisk udøver en bestemmende indflydelse på sit datterselskabs adfærd (dom af 26.10.2017, Global Steel Wire m.fl. mod Kommissionen, C-457/16 P og C-459/16 P – C-461/16 P, EU:C:2017:819, præmis 84 og den deri nævnte retspraksis).

38 Denne formodning er blevet udviklet i forbindelse med berørte virksomheders anfægtelse af Kommissionens afgørelser, hvorved det er blevet fastslået, at de har deltaget i en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, og hvorved de er blevet pålagt bøder i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003. I denne sammenhæng har Domstolen præciseret, at det er tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at hele eller næsten hele kapitalen i et datterselskab ejes af moderselskabet, for at det kan formodes, at moderselskabet faktisk udøver en bestemmende indflydelse på dette datterselskabs kommercielle politik. Kommissionen vil derefter være i stand til at anse moderselskabet for solidarisk ansvarligt for betaling af den bøde, som er pålagt datterselskabet, medmindre dette moderselskab, som det påhviler at afkræfte den pågældende formodning, fører tilstrækkelige beviser med henblik på at godtgøre, at dets datterselskab optræder selvstændigt på markedet (dom af 26.10.2017, Global Steel Wire m.fl. mod Kommissionen, C-457/16 P og C-459/16 P – C-461/16 P, EU:C:2017:819, præmis 84 og den deri nævnte retspraksis).

39 Selv om formodningen om moderselskabets bestemmende indflydelse og ansvar er udviklet i forbindelse med anfægtelse af afgørelser fra Kommissionen vedtaget i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, kan den også finde anvendelse i tilfældet med et søgsmål anlagt af en fysisk eller juridisk person, som gør gældende at have lidt et tab som følge af et selskabs deltagelse i en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, mod et andet selskab, som ejer hele eller næsten hele kapitalen i det førstnævnte selskab.

40 Domstolen har således fastslået, at begrebet »virksomhed« som omhandlet i EU-konkurrencereglerne, som udgør et selvstændigt begreb i EU-retten, ikke kan have en forskellig rækkevidde i sammenhæng med Kommissionens pålæggelse af bøder i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og i sammenhæng med erstatningssøgsmål for overtrædelse af EU's konkurrenceregler (dom af 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, præmis 38).

41 Det bemærkes for det andet, at det fremgår af Domstolens praksis, at den ret, for hvilken sagen verserer, på tidspunktet for prøvelsen af rettens internationale kompetence hverken undersøger, om søgsmålet kan antages til realitetsbehandling, eller om der er grundlag herfor, men alene identificerer tilknytningsmomenterne til den stat, hvor retten er beliggende, som kan begrunde dens kompetence i medfør af artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012.

42 Når dette er sagt, og selv om det er korrekt, at forordning nr. 1215/2012 ikke udtrykkeligt præciserer rækkevidden af de kontrolforpligtelser, der påhviler de nationale retter ved undersøgelsen af deres internationale kompetence, hvor det drejer sig om et forhold i national procesret, som denne forordning ikke tilsigter at samordne, har Domstolen ikke desto mindre fastslået, at anvendelsen af de bestemmelser, der er relevante for den nationale procesret, ikke må bringe den effektive virkning af den nævnte forordning i fare. Selv om retssikkerhedshensyn kræver, at den nationale ret, som har fået en sag forelagt, uden vanskeligheder kan tage stilling til, om den er kompetent, uden at skulle træffe afgørelse om sagens realitet, ville en forpligtelse til allerede på dette stadie at foretage en omfattende bevisførelse af de relevante faktiske omstændigheder vedrørende såvel kompetencen som realiteten risikere at kunne påvirke behandlingen heraf (jf. i denne retning dom af 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 61-63 og den deri nævnte retspraksis).

43 Endvidere har Domstolen ligeledes præciseret, at såvel målet om en forsvarlig retspleje som respekten for dommernes uafhængighed i udøvelsen af deres hverv kræver, at den ret, for hvilken sagen er indbragt, kan undersøge sin internationale kompetence i lyset af alle de oplysninger, som den råder over, herunder i givet fald sagsøgtes oplysninger (jf. i denne retning dom af 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 64, og af 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, præmis 45).

44 Hvad i denne henseende angår spørgsmålet om, hvorvidt der består en indbyrdes forbindelse, vil oplysninger, der har til formål at godtgøre, at stævningen reelt angår samme faktiske og, i givet fald, retlige situation, således være relevante. Retten kan følgelig – med henblik på at fastslå, at der består en indbyrdes forbindelse – lægge til grund, at sagsøgerens relevante anbringender for så vidt angår betingelserne for ansvar uden for kontrakt, der er fremsat til støtte for dens påstande, er godtgjorte (jf. analogt dom af 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

45 I en situation som den, der foreligger i hovedsagen, kan den ret, for hvilken sagen er indbragt, følgelig begrænse sig til at efterprøve, at det ikke a priori er udelukket, at moderselskabets bestemmende indflydelse i forhold til datterselskabet har foreligget, for at denne ret kan erklære sig for kompetent, forudsat at national ret tillader det.

46 Dette vil være tilfældet, såfremt sagsøgeren gør formodningen om moderselskabets bestemmende indflydelse og ansvar gældende. En forudsætning for, at det skal kunne fastslås, at søgsmålet, der er rettet mod moderselskabet, hvis hjemsted begrunder kompetencen for den ret, ved hvilken søgsmålet er anlagt, ikke er af kunstig karakter, er imidlertid, at de sagsøgte kan påberåbe sig kvalificerede holdepunkter, som enten tyder på, at moderselskabet ikke direkte eller indirekte ejede hele eller næsten hele kapitalen i sit datterselskab, eller at formodningen af andre grunde skal afkræftes.

47 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 8, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at i tilfælde, hvor der er anlagt søgsmål med påstand om, at et moderselskab og dets datterselskab solidarisk skal tilpligtes at betale erstatning for den skade, der er lidt, som følge af at dette datterselskab har begået en overtrædelse af konkurrencereglerne, er denne bestemmelse ikke til hinder for, at retten i den retskreds, hvor moderselskabet har hjemsted, og for hvilken dette søgsmål er anlagt, med henblik på at fastslå sin internationale kompetence baserer sig på formodningen om, at når et moderselskab direkte eller indirekte ejer hele eller næsten hele kapitalen i et datterselskab, der har begået en overtrædelse af konkurrenceregler, udøver det en bestemmende indflydelse på dette datterselskab, forudsat at de sagsøgte ikke er afskåret fra at støtte sig på kvalificerede holdepunkter, som enten tyder på, at dette moderselskab ikke direkte eller indirekte ejede hele eller næsten hele kapitalen i sit datterselskab, eller at formodningen af andre grunde skal afkræftes.

Sagsomkostninger

48 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 8, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område

skal fortolkes således, at

i tilfælde, hvor der er anlagt søgsmål med påstand om, at et moderselskab og dets datterselskab solidarisk skal tilpligtes at betale erstatning for den skade, der er lidt, som følge af at dette datterselskab har begået en overtrædelse af konkurrencereglerne, er denne bestemmelse ikke til hinder for, at retten i den retskreds, hvor moderselskabet har hjemsted, og for hvilken dette søgsmål er anlagt, med henblik på at fastslå sin internationale kompetence baserer sig på formodningen om, at når et moderselskab direkte eller indirekte ejer hele eller næsten hele kapitalen i et datterselskab, der har begået en overtrædelse af

konkurrenceregler, udøver det en bestemmende indflydelse på dette datterselskab, forudsat at de sagsøgte ikke er afskåret fra at støtte sig på kvalificerede holdepunkter, som enten tyder på, at dette moderselskab ikke direkte eller indirekte ejede hele eller næsten hele kapitalen i sit datterselskab, eller at formodningen af andre grunde skal afkræftes.

Underskrifter